

DELAVSKA POLITIKA

Št. 120.

V Ljubljani, sreda 23. junija 1926.

Leto I.

Daleč smo prišli!

Ali se vračamo v predmarčno dobo?

Preteklo nedeljo bi se moralo vršiti na Jesenicah slavnostno razvitje zastave tamkajšnje podružnice kulturne organizacije »Svobode«. V ta namen so se izvršile volike in obsežne priprave. Domača delavska telovadna enota je že več mesecev trenirala, vsi oddelki, od naraščaja pa do odraslega članstva so medseboj tekmovali, kdo bo čim lepše rešil svojo nalogo. Na slavnost so bile povabljeni tudi organizacije iz drugih krajev, tudi za polovično vožnjo je bilo vse prekrbljeno. Skratka vse je bilo čim lepše pripravljeno. Stroški za te priprave so bili ogromni. Ali kaj stroški, kaj trud, samo, da bi bilo slavje čim lepše in čim veličastnejše. To je bila parola vseh zavednih Jeseničanov.

Naša modra in čuječa državna oblast si je pa vtela v glavo, da se zastava ne sme razviti — čujte in strmite — ker je na njej naslikana podoba Karla Marksa in ker je na njej napisano: Naprej k Svobodi!

Oblast pravi, da je slika »znanega politika« Karla Marksa prepovedana in tudi geslo: »Naprej k Svobodi« menda ni združljivo z idiličnimi razmerami, ki vladajo v naši ljubi Jugoslaviji.

Radovljiškega gospoda okrajnega glavarja ni motilo dejstvo, da v času, ko je on podpisal ta odlok o prepovedi Marksove slike, prisega na ideje tega velikana nad 50 milijonov ljudi po celem svetu. Ni ga motilo, da je v Jugoslaviji 10 in 10-tisoče pristašev njegovih idej, da je v Jugoslaviji šop časopisov, ki vsak dan povečujejo njegove ideje, in da imamo celo v naši belokrni zaspani Ljubljani trg, ki je krščen po imenu »tega znanega politika«.

Daleč smo prišli!

Jugoslovanska buržuazija postaja z vsakim dnem bolj gluha in slepa za vse težnje delavnega ljudstva, ki jih je ravno Karl Marks tako lepo opisal in znanstveno utemeljil. V času, ko zahteva vlada trinajst-milijardni budžet, ko bo moral vsak jugoslovanski »podanik« plačati preko tisoč dinarjev letnega davka, ne glede na to, ali je otrok ali starček, ženska ali moški, delavec ali berač — v tem času in ob taki vladni politiki, vzbujajo, po mnenju naših okostenelih oblasti, lahko celo mršava Marksova brada revolucionarne občutke. In če pomislimo, da se baš sedaj pripravljajo na ovekovečenje zakona na ročni davek, ki je tako nekulturen, tako krut in krivičen, da bi se ga sramovala vsaka še tako nekulturna vlada — potem pač vsaj nekoliko razumemo strah naše oblasti pred tem slavjem.

Ob istem času, ko se nalagajo delavnemu ljudstvu taka strašna bremena, pa na drugi strani ni nikogar, ki bi se zmenil za njegove neštete težave. Stanovanjska kriza se širi vsak dan bolj. V Ljubljani že skoro kmalu ne bo trga ali ulice, kjer ne bi »taborila« kaka deložirana stranka. Brezposelnost je z vsakim dnem večja. Ljudje so na cesti brez stanovanj, brez dela, brez kruha, brez oblačil — brez vsega. Nihče se ne zmeni zanje, kaj bo z njimi, kje naj dobe delo, kje naj dobe stanovanje, kje oblačila, sploh oni so s te strani popolnoma »svobodni«.

Na tisoče je problemov, ki bi se jih moralo hitro in temeljito rešiti. Izseljeniško vprašanje je treba rešiti, ali kdo se brega pri nas za take »malenkosti«, nasprotno, tisti ki bi bili najbolj poklicani, da poskrbe ljudstvu dela in jela, delajo še tam, kjer si skuša ljudstvo samo pomagati, težave in ovire. Ravno te dni ko se izseljuje na stotine slovenskih rudarjev, se je z vso jasnostjo pokazalo, da vlada in z njo vsa državna birokracija ne razume razen policijskega, noben drug problem. Mesto, da bi se z javnimi deli in drugimi pripomočki poskrbelo delo brezposelnim, čuti vlada samo potrebo, zadostno zastražiti tiste, ki so te reveže ravnokar pometali na cesto. Mesto da bi vlada od svot, ki jih prinašajo ogromni davki iz žepov delavnega ljudstva, poskrbela vsaj nekaj podpore za brezposelne in njihove rodbine, jim pa ne da niti tega, kar so delavci sami zbrali, izključno v ta namen. Okoli dvajset milijonov dinarjev je že zbranega denarja za podpiranje brezposelnih, ki ga plačujejo delavci od svojih mezd. Ta denar leži v državni hipotekarni banki in minister pravi, da se ga ne more razdeliti, ker za to ni potrebnega pravilnika. Pravilnik bi pa moral izdelati minister sam!

Pa, da ne bodo udarjeni samo tisti, ki so delo že izgubili, je že tudi poskrbljeno. Bratovske skladnice se nahajajo neposredno pred bankrotom. Eno leto je že, odkar so delavski zaupniki predložili svoje predloge, kako naj se spremeni tisti famozni pravilnik, ki bo uničil vse, kar se je v petdesetih letih zgradilo. Ali ta predlog leži pri gospodu ministru in čaka, da bo stopil v veljavo takrat — ko bo že prepozno, ko bodo bratovske skladnice že bankrotirale.

Pa čemu pišemo in govorimo o teh stvarih, ko je vse skupaj zaman, kvečjemu nam naprtijo kako preiskavo in tožbo, ker se brigamo za stvari — ki so prepovedane. Da se vsemu temu izognemo, nasvetujemo jeseniškim delavcem, naj sami, prostovoljno snamejo iz svoje zastave sliko Karla Marksa in naj prilepijo na njeno mesto sliko jugoslovanskega patrijota, državotvorca in požrtvovalnega borca za naše narodno edinstvo: Radeta Pašića. Tudi tisto geslo »Naprej k Svobodi« naj izgine. Na njegovo mesto naj napišejo: »Nazaj v srednji vek!«

Na ta način nam vladni organi ne bodo delali težav, in kar je glavno, socialni problem Jugoslavije bo rešen.

Energična borba avstrijskih socialistov za svobodno šolo.

Klerikalna reakcija povsod enaka.

Dunaj, 20. junija.

Avstrijskemu klerikalizmu je od nekdanje težke pri sre, da se avstrijsko prebivalstvo bolj in bolj osvoboda klerikalnega vpliva. Kolosalni razmah socialistične stranke v avstrijski republiki je najbolj neprijeten avstrijskemu skrajno sfanatiziranemu, reakcionarnemu in monarhističnemu klerikalizmu. Ta črna sila se ne more uživeti v nove razmere, za njo je Avstrija še vedno ona blažena zemlja, v

kateri je skrajno ultrakatoliški in ultrakonservativni dvor podpiral klerikalno nazadnjaštvo in tlačil delovni narod. Zlasti je pa tej družbi težko, da je novi duh prodrl po zaslugi avstrijske socialne demokracije tudi v šolo, jo obnovil in reformiral, napravil končno iz nje torišče samostojnih in svobodnih duhov. To je naše okostenele rimske služabnike silno grizlo in peklo in so zato ponovno skušali, pridobiti šolo zase, izriniti iz nje blasfemični novi duh, pretvoriti jo spet v kasarno hlapcev in pismenih analfabetov. Solska reforma v Avstriji je delo socialistov, je delo dalekovidnega in ženjalnega našega pedagoga soedr. Glöckla, ki je svoje čase kot poverjenik za šolstvo in prosveto reorganiziral in reformiral avstrijsko šolo, postavil nov učni načrt, ki se naslanja zlasti na prirodu, na prosto toda toliko bolj doumljivo razlago vseh pozitivnih in abstraktnih predmetov, na razširjanju učenčeve duševne svobode in samostojnosti, njegovih individualnih vrlin in značaja. Ustvaril je novo šolo, ki služi vzgoji karakterja in duševnih sil, šolo prežeto republikanskega in svobodnega, socialnega duha. Taka šola je pa rimskim hlapcem bolj strašna in odvratna, kakor sam peklenški Lucifer. Odtod ves njihov težko potlačeni srd, kateremu so hoteli te dni dati znova duška, s tem, da so napovedali boj sedanji šoli in napovedovali razne spremembe v učnem sistemu. Toda slabo so odrezali tudi topot. Kakor hitro je prodrla v javnost njihova namera, je avstrijska socialna demokratična stranka mobilizirala takoj vse svoje sile, pozvala narod na ulice, še prej pa dvignila v parlamentu tak hrup, da je bilo avstrijski klerikalni Vandeji takoj jasno, da tudi topot ne pojde. Demonstracije, ki so se koj nato vršile vsepovsod, zlasti pa na Dunaju, so podale tak strumni dokaz moči in strnjnosti socialističnega proletarijata v Avstriji, da je ostrmela vsa avstrijska javnost. Ne samo klerikalci, kateri danes priznavajo, da so s to svojo histerično in nepremišljeno akcijo ustrelili piramidalnega kozla, marveč tudi ostalo meščansko časopisje priznava, da je moč socialne demokracije v Avstriji tako velika in kompaktna, da se proti njeni volji v Avstrijski republiki ne da vladati in da je bilo mnogo bolje, da niso klerikalni nestrpniki ponudili spet socialnom proletariatu v Avstriji, da pokažejo vso svojo ogromno organizacijsko in politično moč.

Demonstracije na samem Dunaju so bile tako impozantne kot so malokedaj celo na Dunaju, kjer so se vendar že vršila ogromna zbiranja delovnega naroda. Na poziv v »Arbeiter Zeitung«: »Delavci, vsi na ulice!« se je zbralo na stotisoče delavcev in delavk, ki so strumno defilirali ure in ure pred dunajskim rotovžem. Govorov ni bilo, narod naj govori s svojo prisotnostjo, s svojo številnostjo, so rekli dunajski sodruzi. In narod je govoril. To je bila sklenjena armada stotisočev in stotisočev, to je bila enotna solidarna številna in duševna sila probujenega avstrijskega proletarijata, preko katerega ne bo mogla nikoli več ne črna ne bela reakcija.

Tako je odgovoril na napad avstrijski proletarijat. Kako pa odgovorimo na vse mogoče reakcionarne ukrepe naših vlad mi jugoslovanski socialisti? Združimo se, da bomo močni in da bomo tudi mi zmagovali.

Naj se kapitalizem še tako krčevito brani — obsojen je vendar neizbežni propasti. Kapitalizem je nemirna in nasilna sedanost, proletarijat je srečna bodočnost.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg št. 12./II.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Ljubljana, Breg 10-12. pritičje.

Cek. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1— Din. V oglasnem delu stane pešna enostolpna vrsta 2-25 Din. Pri večjem številu objav popust.

Plebiscit v Nemčiji.

V nedeljo se je vršilo v Nemčiji ljudsko glasovanje o priznanju odškodnine nemškim knezom in nemški dinastiji. Že dejstvo, da se je moglo sploh vršiti glasovanje o tem, ali naj se prizna ali ne odškodnina za razlašeno posest povzročiteljem svetovne vojne in upropaščevalcem nemškega naroda, vzbuja v vsakem revolucionarnem mislečem človeku neprijetne občutke. Revolucionarni nemški proletarijat je sicer že sklenil svoje račune z dinastično, militaristično in reakcionarno Nemčijo, vendar je že to krvava ironija, nepojmljiva predrznost, nerazumljiv politični anahronizem, da morejo ti uničevalci Nemčije vsiliti nemškemu delovnemu ljudstvu glasovanje o odškodnini za njihova ljudstvu ugrabljena posestva. Od nadaljnjega notranjega revolucionarnega razvoja proletarske Nemčije je odvisna bodočnost Nemčije in Evrope, kajti vsako ojačenje monarhistične in revanšne Nemčije predstavlja izredno resno opasnost za mir in razvoj in konsolidacijo Nemčije in ostalih evropskih držav. Zamujeno se mora energično popraviti.

Za nedeljski plebiscit je vladalo v vsej evropski javnosti napeto zanimanje. Socialistična in komunistična stranka sta nastopile skupno. Razvile ste prav živahno in intenzivno agitacijo. Meščanske stranke so pa priporočile svojim pristašem, da naj se volitev ne udeležijo. Predlog za priznanje odškodnine bi bil definitivno odklonjen, ako bi se bilo udeležilo volitev vsaj 50% vseh volilnih upravičencev in ako bi od teh večina glasovala proti. Volitev se je udeležilo le socialistično in komunistično delavstvo, oddanih pa je bilo le nekaj nad 15 milijonov glasov, medtem ko jih je bilo treba najmanj 20 milijonov, da bi bilo glasovanje odločilo definitivno v prid ljudstva in proti zahtevam knezov in dinastije. Stvar pride sedaj znova pred parlament, kjer se bo najbrže vprašanje rešilo kompromisnim potem, to se pravi, nemškim knezom, kraljem in njihovim metresam se bo priznala delna odškodnina.

Nacionalistična in monarhistična Nemčija tolmači seveda izid volitev po svojem. Ker se ni doseglo potrebno polovico vseh glasov, vidi v tem zmago monarhistične misli, 15 milijonov delavskih glasov predstavlja armado, ki bo znala, če treba, braniti svoja prava ne samo z glasovnicami, marveč tudi z drugimi, izdatnejšimi sredstvi. Delovni narod je proti cesarski Nemčiji, na tem ne morejo nič izpremeniti niti Hindenburg niti desničarski pučisti.

Oj domovina...

Obrati v Sloveniji se zapirajo; rudarska podjetja reducirajo svoje delavstvo na minimum. Tisoče in tisoče izčrpanih sestradanih proletarskih okostenjakov mečejo kapitalistična podjetja neusmiljeno na cesto. Dopržili so svojo nalogo; ustvarili so drugim udobno eksistenco; sedaj jih ne rabijo več. Taka je danes usoda delavstva. — »Odpuščen, ni dela« — ta beseda gre danes od ust do ust nesrečnikov, katerih je že zadela kruta usoda.

Tako je danes na tisoče delavcev z družinami vred na cesti in brez sredstev. Žena joka, otroci prosijo kruha, oče proklinja: delal bi a dela nima. Zatrjuje sveto, da je naš državljani, Slovenec, dober kristjan, a vse nič ne pomaga. Domovina ga ne pozna; Bog ga je zapustil; zapustilo ga je vse. No, in kaj mu je ostalo? Obup — pa lačna družina. Kaj mu je sedaj storiti? Smrt

ga še trenutno ne mara. Primoran je iskati dela drugod, prodati svoje zadnje sile tujemu kapitalu v tuji domovini. A ko je že storil ta poslednji korak, ko se je prodal tujemu kapitalu, pa se ti oglasi domovina s svojimi zakoni, paragrafi in zahteva od njega zadnjo kapljo krvi, v obliki takšnih in raznih dragih uverenj, tako da mora revež celo prodati zadnjo obleko, če jo še sploh ima, da le ustreže skrbni domovini in njenim paragrafom, pa čeprav ne ve kako bo v istem trenutku nasitil svoje otroke. Da, takšna je domovina proletarca. Sedaj bo menda naš proletarce razumel besede našega Cankarja: »Oj domovina, ti si kakor vlačuga!

Pred razpustom ljubljanske železniške direkcije?

Preobrat 1. 1918 je bil za človeštvo trenutek globokega oddiha, kajti upalo je, da je vendarle konec divjemu vojnemu norenju. Neprijetno je to bilo le hijenam, ki so si na račun medsebojno in po ukazu se moreče mase kopičili svetska bogastva in se takorekoč napajali s človeško krvjo.

Tudi pri nas smo ob preobratu zrli boljši bodočnosti nasproti; zdelo se je, da smo pričeli novo življenje, polno lepих nad. Toda le prekmalu je prišlo bridko razočaranje.

Brezobziren kapitalizem, kateri v svoji osnovi ne pozna srčne kulture, svobode, si je nemirno iskal novih žrtv, novih virov pljačkanja in bogatenja, da le uteši svojo neizmerno pohlepnost in krvočelnost.

Tisti, ki so za časa uničujoče svetovne morije le uživali, za katere je bila vojna pravzaprav pravi zlati vek, se spočetku niso prav znašli. Toda navajeni, da jim žrtve donašajo koristi, so iste zasledovali in iskali dalje. In res ni trajalo dolgo in spet so bile mase izsušene, izmozgane, onemogle, brez sredstev za obstoj in brez sile za obrambo. Korupcionisti, špekulanti in eksploateri so se spet svobodno redili.

Prišli so težki časi tudi za duševni proletarijat, posebnost za onega, ki služi v državni administraciji. V koliko so si svoje usode vsled neenotnosti in nesolidarnosti krivi ročni delavci sami, ne bomo tu raziskovali, vemo pa, da je tepel bič državnih buržujsko kapitalistično navdahnjenih mogoteev tudi duševne delavce v državni službi in da ti niso znali ali hoteli braniti svoje pravice, ker so preveč prepojeni z nesolidnim in hlapčevskim duhom, ki jim onemogoča, da bi se združili in izboljšali svoj socialni položaj.

Vsled tega trpe danes še največ zlasti železničarji, to je, oni delavci one panoge javne službe, katere brezhibno funkcioniranje je predpogoj za dobro državno gospodarstvo. V tem oziru je železniški proletarijat žrtvoval vse, celo svoje zdravje, samo, da so se prometne razmere zboljšale. Od

tega pa ni imelo samo naše gospodarstvo veliki dobiček, nego si je tudi država pridobila na svojem ugledu.

Za vse te žrtve se je nagradilo železniški ročni in duševni proletarijat z odpustitvami, premestitvami in drugimi sličnimi dobrotami. In to svojevrstno nagrajevanje se še vedno nadaljuje. Se danes se zadajajo železniškemu osebju udarci za udarec. O tem nam zgovorno pričajo neprestane redukcije, zmanjšanje kreditov za nastavljen in delavsko osebje ter skrajno omejevanje osebne svobode. Toda tudi to gospodom menda še ni dovolj; pripravljajo se nov udarec, ki gre za tem, da se ukinejo nekatere žel. direkcije — med temi tudi ljubljanska. Na ta način računajo, da bo mogoče izhajati tudi z zmanjšanim kreditom, zato pa bodo nove trume vržene na cesto, in jok in stok in preklinjanje onih, ki bodo še ostali v službi in premeščeni v Belgrad, kjer bodo brez stanovanja, bo glasno kričalo o neizmerni nezadovoljnosti in obupu prizadetih — in o modrosti in pravičnosti naše državne uprave.

Apel na gospode, v katerih rokah je usoda tisočev železniškega proletarijata, da naj se vendar zavedajo svojega uničujočega početja, bi bil bob ob steno. Vendar pa kličemo: ne uničujte brezvestno in brez potrebe to, kar je naš železniški fizični in duševni proletarijat doprinesel celemu narodu v korist!

Na proletarijatu, na duševnih delavcih železniške stroke je, da se združijo in z združenimi močmi in s solidarnostjo pribore sebi boljše dneve.

Opozorjamo pa obenem na to tudi vso ostalo slovensko javnost, da pove tudi ona svoje mnenje o tej nakani.

Ali vas ni sram?

Ali živimo v dobi suženjstva?

V naših rudarskih revirjih je bilo že reduciranih na tisoče delavcev. Nadaljne redukcije so še v teku in danes ne moremo niti predvideti, kaj se bodo končale. Prvotne redukcije, ki so se izvajale meseca januarja in februarja t. l., so prizadele večinoma kmete in kmetijske sinove. To bi se bilo še nekako prebolelo. Ali nadaljne redukcije, osobito zadnje, so pa zadele v živo. Zakaj topot so bili prizadeti mali bajtarji, ki zraven hišice ne posedujejo ničesar. Poleg teh pa je že odpuščenih veliko število (in jih še bo, po izjavi TPD op. pis.) onih rudarjev, kateri sploh ne posedujejo ničesar. Ti ljudje, ki so vsled zmanjšanja plač in vsled praznovanja šihov, še pri polni zaposlenosti bili eksistenčno nezmožni, so se morali osobito oni z večjo družino zadolžiti pri vseh trgovcih z najpotrebnejšimi živili, če niso hoteli, da jim družina od lakote pogine. Da konkretiziramo to žalostno stanje, navedemo v številkah zaslužek rudarja kopača, ki dela na akord, in ki spada,

po izjavi paznikov, med pridnejše delavce. Ta rudar, ki mora preživljati 6 člansko družino, je napravil meseca maja t. l. 12 šihov po Din 44,85, skupaj torej Din 601,59. Od tega je imel odbitkov: provizijska blagajna Din 25, Delavska zbornica Din 5, bolniška blagajna Din 35, davek na ročno delo Din 23,05, po ½% taksni davek Din 2,64. Svota odbitkov znaša Din 90,69. Ostane tedaj čistega zaslužka Din 510,90 mesečno. Če vzamemo, da ima mesec 30 dni, mu pride na dan Din 17,30, in če delimo to svoto z 7, zakaj v tem slučaju moramo tudi njega prištevati k številu družinskih glav, pride na osebo za preživljanje dnevno reci in piši 2 dinarja 47 par. Tako izgleda ta rudar s svojim zaslužkom, za katerega mora delati celih 8 ur dnevno, v slabem zraku, v trajni največji nevarnosti, cečeč se od vročine ali pa od vode. Sedaj naj se pa pomisli, kakšno je pravzaprav to rudarjevo življenje! Kje je tu zadostna hrana za njega in družino, da ne govorimo o potrebni obleki in obuvalu. In še ta zaslužek jim je v nevarnosti, kajti še ti rudarji, družinski očetje, se danes mečejo na cesto. Nikdo ne vpraša, od česa bodo sedaj ti reveži živeli, ko se niso že prej mogli preživljati. Naša slavna meščanska in polumeščanska javnost se rada navdušuje za našo nacionalno osvoboditev, ne vpraša si pa, če niso ti naši nesrečni rudarji še vedno največji sužnji.

Najgorostnejše pri vsem tem je pa to: Ko so sedaj ti reveži primorani, da si iščejo dela in kruh v tujini, ko so si že odrgali zadnji grižljaj kruha in prodali vse svoje borno imetje, da so zadovoljili vsemtaksnim zakonom in paragrafom te mile Domovine, da so dobili potne listine, pa pride naredba ministrstva za socialno politiko, da se oženjeni rudarji ne smejo izseliti z družinami. Kaj se to pravi? Mi tega ne razumemo. Slišimo pa glas teh nesrečnežev, ki pravijo mogotcem v Belgradu: **Ali ste še ljudje? Ali vas ni sram?**

Novi zakon o sindikatih v Italiji.

Z ozirom na važnost sindikalnega zakona v Italiji objavljamo v naslednjem poročilu na ministra za socialno politiko v Belgradu. Razume se, da se na stvar še povrnemo, povdarja joč naše mišljenje o tem eksperimentu. Objavljamo ta referat le v informacijo naših čitateljev, da razberejo iz njega v čem je geneza in bistvo tega svojevrstnega zakona. Referat se glasi:

Znano je, da se je pojavil fašizem, ko je stala Italija pred velikim družabnim preobratom, ki je bil začet od delavstva, ki je bilo prožeto z revolucionarnimi in komunističnimi, s pacifističnimi in človečanskimi, a pred vsem pa z antinacionalnimi in inter-

nacionalnimi idejami. Interesi delavstva je zastopala socialistična in komunistična stranka, kakor tudi zelo močna centrala delavskih sindikatov, včlanjena v generalni konfederaciji dela, katere je štela na milijone svojih članov in pripadnikov.

Oprt na veliko industrijo, na veleposesstvo in bankarstvo, katerih imovina je bila v nevarnosti, je nastopil fašizem odločno proti tedanjim težnjam delavskega pokreta in je imel v začetku protidelavski izraz. Za nadaljno zadržanje fašizma napram delavskemu gibanju pa je bila velike važnosti okolnost, da je stopil na čelo fašizma Mussolini, bivši voditelj socialistične stranke v Italiji. Istotako so bili tudi mnogi drugi njegovi pomočniki nedavni prvaki v socialistični organizaciji. Vsled tega ni fašizem nikoli zanikal, da obstojajo razni družabni razredi in nasprotstva med delavstvom in kapitalom. Nasprotno, fašizem smatra, da je organizacija teh razredov nujna potreba z ozirom na današnji družabni in gospodarski red. Ne sme pa ta organizacija negirati privatno lastnino in stremeti za uničenjem sedanjega kapitalističnega reda. Istotako mora izločiti vse revolucionarne in internacionalne cilje, za katere se bore komunistično-socialistični sindikati. Od vsega početka, odkar je dobil fašizem oblast, se je trudil, da bi ustvaril, proti dosedanemu sindikalizmu svoj fašistovski sindikalizem, prožet z nacionalno in državotvorno ideologijo. V tem pravcu je delal fašizem vsa zadnja tri leta. Na vse načine so bili favorizirani novo ustanovljeni fašistovski sindikati, a nasprotni so se zatirali. Kljub temu pritisku so se držali, tako da so bili primorani fašistovski sindikati pripustiti vodstvo socialističnim sindikatom, ki so se skupno udeležili velikega štrajka metalurških delavcev v letu 1925. Delodajalci so vodili pogajanja s socialističnimi in ne s fašističnimi organizacijami. Da bi se fašisti v bodoče znebili konkurence s starimi delavskimi organizacijami, so sklenili z vzevo industrijevcev pogodbo, glasom katere so se zavezali, da bodo v bodoče reševali delavske spore izključno s fašističnimi organizacijami, pod nobenim pogojem pa ne s starimi sindikalnimi organizacijami. S to pogodbo je bil fašistov-

SKRAJNI JE ČAS

je, da se prepričate, da edet par nogavic z žigom in znakom (rdečo, modro ali zlato)

„ključ“

traja kakor štirje pari drugih. Dobivajo se v prodajalnah

Jack London:

Železna peta.

(Socialni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

„Začeli smo z ABC, gospod Calvin,“ je nadaljeval Ernst. „Sedaj sem povedal še ostale črke abecede. Najlepše pri tem je to, da je tako preprosta stvar. Gotovo imate pripravljen odgovor. Kaj tedaj, ako ima vsaka država na svetu neporabljen preostanek? Kje ostane potem vaš kapitalistični sistem?“

Ali gospod Calvin strese z glavo. Pregledal je Ernstove dokaze še enkrat, v nadi, da zasledi v njih pomoto.

„Preglejmo to reč še enkrat na kratko,“ reče Ernst. „Začeli smo pri posamezni industrijski panogi, pri tovarni za čevlje. Videli smo da je tam delitev združene produkcije ista, kakor pri svoti vseh industrijskih obratov. Videli smo, da lahko Delo s svojo mezdo pokupi le gotovo število produkcije in da Kapital njemu pripadajočega dela ne porabi vsega. Videli smo, da, ako porabi Delo vse, kolikor more pokupiti njegova mezda, in Kapital toliko, kolikor potrebuje, še vedno ostane neporabljen preostanek. O tem smo si bili edini, da se lahko ta preostanek proda le v inozemstvo in da so vsled tega industrijski viri dotične države odprti ter da bo dotična država v kratkem sama imela nepotrošeni preostanek. Raztegnili smo ta proces na vse države sveta dokler vsaka država vsako leto in vsak dan ne producira nepotrošenega preostanka, ki ga več ne more prodati v

inozemstvo. In vprašam vas še enkrat, kaj naj naredimo s temi preostanki?“

Še vedno ni bilo odgovora.

„Gospod Calvin,“ vpraša Ernst.

„To presega moj horizont,“ prizna gospod Calvin.

„Niti v sanjah nisem mislil na takšne reči,“ je rekel gospod Ansmunsen. „A sedaj se mi pa zdijo tako jasne, kakor da so tiskane.“

Prvikrat sem slišala razlaganje Karl Marxovega učenja o „prirasli vrednosti“ in Ernst jo je obrazložil tako preprosto, da sem bila naravnost poražena.

„Povedati vam hočem, kako se iznebimo preostankov,“ je nadaljeval Ernst. „Vrzite ga v morje. Vrzite vsako leto stotine milijonov dolarjev vrednosti v čevljih, pšenici in obleki in v vseh drugih produktih v morje. Ali bi se s tem ne naredil red?“

„Gotovo,“ je rekel gospod Calvin. „Vendar je neokusno tako govoriti.“

Ernst ga bliskovito pogleda.

„To niti za las ni bolje neokusno, kakor vaše zahteve, rušilci strojev, da se naj vrne vse na antediluviansko pot vaših prednikov? Kakšne predloge ste stavili, da bi se prodali preostanki?“

* Nemški: Mehrwert. Slovenskemu jeziku primanjkujejo mnogi pravi marksistični termini in tudi za Mehrwert pišejo nekateri »nad vrednost« ali pa »vse vrednost«, kar je nekako brezniseln prevod iz nemškega. Ruski jezik pozna za Mehrwert »prirasla vrednost« (pribavočnaja vrednost), kar je najbolj pravilno in vsaj slovansko. Op. prev.

Izognili bi se radi celi stvari prosto s tem, da bi ne producirali preostankov, in jih tako odstranili? Z vrnitvijo k primitivnemu načinu produkcije, ki je tako zmeden in nereden ter nespameten, tako zamuden in potraten, je nemogoče producirati preostanek!“

Gospod Calvin je goltal slino. Udarec je bil silovit. Pogoltnil je še enkrat in se popraskal.

„Imate prav,“ je dejal. „Porazen sem. Neokusno je. Ali mi moramo nekaj ukreniti. Za nas, srednji sloj, je to vprašanje življenja in smrti. Mi nečemo propasti. Rajše smo neokusni in se vrnemo nazaj k metodam naših prednikov, ki je res primitivna in neekonomska. Mi hočemo privedi industrijo na tisto točko, kakor je bila pred pojavom trustov. Mi hočemo razrušiti stroje. Kaj naredite zoper to?“

„Ali vi strojev ne morete razrušiti,“ je odgovoril Ernst. „Vi ne morete vala razvoja obrniti, da bi tekel nazaj. Proti vam stojita dve sili, od katere je vsaka za se močnejša, kakor srednji sloj. Velik kapitalisti, trusti ne bodo dovolili, da se gre nazaj. Ti ne bodo hoteli, da se uničijo stroji. A še večja in silnejša moč nego trusti je Delo. Ono vam bo zabranilo uničiti stroje. Borba za svetovno gospodstvo in za stroje je med trusti in Delom. To je smer bojišča. Na nobeni strani si ne žele uničenja strojev, ali na obeh straneh je zahteva po njih posesti. V tem boju ni prostora za srednji sloj. On je pritlikavec med dvema velikonom. Vi morate sprevideti, da ste prišli med dva mlinska kamna, in da se je ravno sedaj začelo mleti. Srednji sloj je obrnjen, da bo zmlet.“

(Dalje prih.)

Temo bodočnosti

prodrti nam ni usojeno, ali to je gotovo, da bodočnost nervoznih, nespečih in lahko razdražljivih ne more biti

skemu sindikalizmu v Italiji priznan dejanski monopol zaščite delavskih pravic.

Toda ti ukrepi niso zadostovali fašistovski vladi. Kajti ona ima navado, da reši radikalno vsak problem. To pa izvira iz njenega osnovnega principa, da je država suverena sila, kateri morajo biti na izključno uporabo vse sile v ljudstvu, da te sile disciplinira in jih stavi v službo narodnih in državnih interesov. Vsled tega se ne more država desinteresirati v najvažnejšem vprašanju sedanjega časa t. j. v vprašanju odnosa med delom in kapitalom. Nasprotno, rešiti mora to vprašanje v kolikor mogoče obojestransko zadovoljstvo obeh razredov, predvsem pa v interesu skupnega narodnega proizvajanja.

Pod prejšnjimi liberalnimi vlada mi je izbegavala država v slučaju spora med delom in kapitalom direktno intervencijo ter pripuščala, da so trajali veliki štrajki cele tedne in mesece na škodo ne le kapitalu in delu, ampak v obče narodno izgubo. Država je bila le čuvar javnega reda in je le pazila, da se ne pretvori borba med dvema razredoma v državljansko vojno. Fašizem nasprotno noče biti nevtralen gledalec te borbe, in ga navaja, da se poslužuje v obrambi svojih pravic državnih zakonov in njenih ustanov, ima istotako pravico, da zabrani družabnim razredom, da bi se spuščali v doseg svojih pravic v javno in odkrito borbo. Vsled tega je izdal sindikalni zakon, ki določa:

1. da je zabranjena razredna samoodločitev, da so zabranjeni štrajki in izpori;
2. da se ustanovi obvezna državna arbitražna za presojanje razrednih sporov;
3. zakonsko priznanje sindikatov kot državne ustanove;
4. priznanje zakonske moči kolektivnih pogodb o delu.

(Dalje prih.)

Vajeniška statistika za Slovenijo.

II.

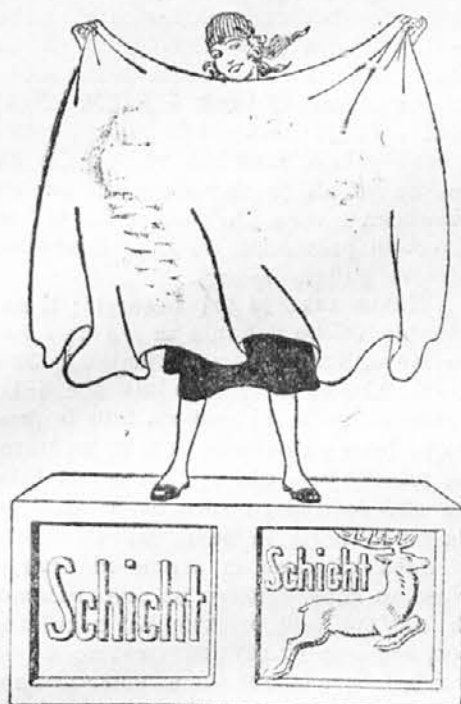
Okrožni urad za zavarovanje delavcev izkazuje, da ima zaposlenih 950 raznih trgovcev, 815 trgovskih vajencev in 585 trgovskih vajenk, poleg teh je pa še zavarovanih pri podpornem trgovskem bolniškem društvu »Merkur« 410 trgovskih vajencev in 214 trgovskih vajenk. Oba zavoda imata 1225 vajencev in 799 vajenk — skupno: 2024 trgovskega naraščaja. Delavska zbornica navaja, da ima 626 trgovcev po 1 vajenca, 231 po 2 vajenca, 69 trgovcev po 3 vajence, 17 trgovcev po 4 vajence, 5 trgovcev po 5 vajencev in celo 2 trgovca po 6 vajencev. Po mezdnih razredih so zavarovani pri OUZD v I. mezd. razr. 520 trgovskih vajencev in vajenk, v II. m. r. 9, v III. m. r. 7, v IV. m. r. 59, v V. m. r. 735, v VI. m. r. 24, v VII. m. r. 29, v VIII. m. r. 15 in v IX. mezdnem razredu pa še 2 trg. vajenca. Po mestih so večinoma vsi trgovski kakor tudi obrtni vajenci zavarovani v najnižjem mezd nem razredu. Le podeželski obrtniki in trgovci zavarujejo vajence večinoma v V. mezd nem razredu in to vsled tega, ker dobe za časa učne dobe nekaj prehrane, nekateri vso oskrbo; zato pa ne delajo ti vajenci le 8 ur dnevno, temveč 10 in 12 ur, poleg tega pa opravljajo še hlapčevska in druga dela, vsled česar se v svoji stroki dosti ne nauče in navadno tudi ne posečajo trgovske obrtno nadaljevalne šole, isto velja pri podeželskih obrtniških vajencev. Učna doba služi le trgovcem in obrtnikom; vajenca vržejo navadno po preteku učne dobe na cesto, mu izstavijo sicer spričevalo, čeprav se ni dosti izučil.

Sedaj pogledimo, kako so vajenci zavarovani: Ljubljanska ekspozitura ima v I. mezd nem razredu 1746 in le 581 v V. mezd. razredu. Mariborska

prijetna, ako pravočasno ne mislijo na jačanje in pomirjenje svojih živcev. Umivanje in drgnjenje z že 27 let priljubljenim domačim sredstvom »Fellerjevim« blagodišečim »Elsaflujdome« umiruje, daje zdravo spanje, krepi živce in mišičevje, olajšuje bolečine v

glavi, zobeh in licu, ter se izkaže zmeraj kot izvrsten kosmetikum. Vedno zopet slišimo hvaliti Fellerjev »Elsaflujd« kot zanesljivo domače sredstvo zoper revmatične bolečine. Močnejši in boljega delovanja kot francosko žganje. 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni

steklenici za 63 Din, 12 dvojnatih ali 4 specialne steklenice za 99 Din, 36 dvojnatih ali 12 specialnih steklenic za 250 Din že obenem z zabojem in poštnino razpošilja po povzetju lekarnar Eugen V. Feller v Stubici Donji, Elsatrg 202, Hrvatska.

Namakaj z „Žensko hvalo“!
Izpiraj z „Jelenjim milom“!

Potem bo perilo,
brez najmanjše poškodbe,
brez truda,
ob največji varčnosti,
v najkrajšem času,
res popolnoma čisto!

SCHICHT

ekspozitura 1153 v I. mezd. razr. in le 357 v V. mezd. razredu. Celjska ekspozitura 689 v I. mezd. razr. in 651 v V. mezd. razredu; Ptujška ekspozitura 442 v I. mezd. razredu in zopet 327 v V. mezd nem razredu. Vštevi oba mezdna razreda imamo zavarovanih 12.781 obrtnih in trgovskih vajencev, od 13.628 skupnega števila vajencev. Okrožni urad za zavarovanje delavcev je imel meseca decembra lanskega leta 72.000 zavarovancev, od teh odpade na vajence ena petina ali 20%.

4540 mojstrov ima po 1 vajenca — 7134 vajencev je zavarovanih v I. mezd nem razredu; od teh dobiva Okrožni urad za zavarovanje delavcev na prispevkih po 3 dinarje na mesec. Ne vemo, ali krije s temi prispevki O. U. Z. D. niti stroške za razposlane plačilne naloge, kuverte, za priložene poštne položnice in sploh manipulacijske stroške. Za zdravnike, zdravila, bolnice, hranarino, zobne naprave, pogrebne in razne druge dajatve, ne ostane menda dosti. Lečenje vajencev je z istimi stroški zvezano, ko pri ostalih zavarovanih, ki plačujejo po 50 in 60 dinarjev na mesec, razlika je le pri hranarini. Ni dvoma, da je ogromno število vajencev sploh prenikro zavarovanih. Nekatera podjetja zavarujejo kratkomalo vse vajence za vsa leta učne dobe v I. mezd nem razredu, kljub temu, da morajo vendar dobiti vajenci neke ugodnosti v naturalijah in nekaj izplačane tedenske mezde.

Iz statistike posnemamo tudi starost vajencev. Za nas je n. pr. odločno previsoko število vajencev, ki so že v 20. letu starosti. Navedemo za danes samo en slučaj: neki obrtnik ima za vajenka svojo hčerko, ki je stara danes že 26 let in je še zmirom vajenka, zavarovana v V. mezd nem razredu, dasi je že pred leti bila pri obrtni za drugi oproščena vajenstva in dela pri očetu kot pomočnica, in sicer ne samo za hrano temveč dobiva tudi prav lepo tedensko plačo. Račun prispevkov dotičnega obrtnika je zelo nizek: plača mesečno 7 dinarjev za zavarovalnino. Veliko je število takih in enakih slučajev. Da ne govorimo o slučajih, ko morajo vajenci ob času nezgode in boleznih izpovedati, za koliko jih je mojster oškodoval na hranarini, ker so bili prijavljeni v nižjem zavarovalnem razredu ali pa niso bili sploh prijavljeni. Lepi so regres pri uradu, in še večje so izgube. Le ena pot je še: revizija po obratih.

Dnevne novice.

Infamija. »Slovenec« je objavil notico s Trbovelj, v kateri pravi, da bo naš sodr. Sittar najbrže potrjen za župana, ker se je zanj zavzela Trboveljska družba in si vpraša, za ceno kakšnih socialističnih protinslug se sedaj Trboveljska družba navdušuje za socialističnega župana. Na to tipično klerikalno infamijo samo toliko: klerikalna stranka se je vedno predstavljala ljubljanskim volilem kot stroga čuvarica ljubljanske občinske avtonomije. Pri tem ji je bila tudi pomoč naše stranke silno dobrodošla. Le žal, da smo češče pozabili, da klerikalec ostane klerikalec in da smo šli za njo in na škodo naše strankine in načelne samostojnosti po kostanj v žerjavico. V Ljubljani je klerikalna stranka za avtonomijo, za občinske volitve, za potrditev — v Ljubljani, kjer ima pri vsem svoj strankarski klerikalni interes. V Trbovljah, kjer so zmagali socialistični delavci, kjer je bil izvoljen socialistični župan, tam bi pa prav rada, da bi taista policijska vlada razgnala občinski svet, imenovala gerente, sploh poteptala neusmiljeno in makar za vse večne trboveljske socialistične čase občinsko avtonomijo. Zato nerga in podtika ves čas naši trboveljski občinski večini vse mogoče grde name-re. Že pol leta se bijemo za potrditev našega trboveljskega župana, zahtevajoč, da se uvažuje svobodna suverena volja trboveljskih volilcev, »Slovenec« in njegova stranka pa se nista pridružila našem protestu, nasprotno, še blatila sta in nergala in podtikala, da bi oblast ja onemogočila našim sodergom delo na občini. Sedaj, ko je oblast vendar morala potrditi našega župana, pa cika in obrekuje. Pa se nesrečne klerikalne duše še kedaj oglasi in jadikujte za našo pomoč v Ljubljani, odgovorili vam bomo z — brečami!

Boj za versko šolo so napovedali avstrijski klerikaleci. Ne gre jim v glavo, da bi šola služila kakemu drugemu namenu, kakor klerikalnemu fanatiziranju dece. Pravijo, da jim svobodomiselnost stranke vsiljujejo »kulturni boj« in da bodo zato mobilizirali vse svoje napredne klerikalne politične špekulante. Na vsak način je pa že sedaj gotovo, da ne bodo v socialistični Avstriji s to svojo gonjo prav nič dosegli. Klerikaleci lahko ustrahujejo s svojo taktiko gujilo in lažnjavo liberalno svobodomiselnost in demokracijo, ne pa socialistično stranko in njene organizirane in prosvetljene delavske mase. Sedanja Avstrija ni več stara cesarska Avstrija.

Jeseniško slavnost je oblast, kakor omenjamo na drugem mestu, prepovedala. Glavni razlog prepovedi: Novi društveni prapor »Svoboda«, ki bi se moral ob tej priliki razviti, nosi na sredi sliko Karla Marksa! Karl Marks je torej še celo na platnu prepovedan, vsaj po mnenju radovljiške oblasti. Nismo še pozabili jeseniškega prvega maja, in ne bomo tudi te prepovedi pozabili. O ne! Ni še vseh dni konec in še marsikom bo žal, da je postopal tako, in ne drugače. O stvari bomo govorili tudi v Belgradu. Da!

Ob priliki prvomajskih jeseniških dogodkov se nam je obljubilo uradno preiskavo in eksemplarično kazeno za povzročitelje onih dogodkov. Radi bi že vedeli, s kakšnim uspehom se je ona preiskava zaključila in kako so bili kriveci kaznovani.

Naše organizacije so sklenile, z ozirom na prepoved nedeljske slavnosti na Jesenicah ter jeseniških prvomajskih dogodkov in drugih čednih in nečednih stvari, intervenirati potom naše stranke centrale pri belgrajski vladi in pri vseh ministrih, zahtevati razne prepotrebne remedure ter informirati srbsko javnost potom srbskih dnevnikov o postopanju oblasti in o tozadavnih razmerah v Sloveniji. Pripravlja se poleg tega še posebna akci-

ja v obrambo ogroženih delavskih najprimitivnejših pravic.

Se ne morejo zediniti. Kakor znano, so ustanovili radikali, demokrati, Orjunaši in »Naprejevci« v Trbovljah neki medstrokovni odbor, ki naj bi služil bogu in hudiču, zlasti pa odtuževal delavstvo od naših razrednih organizacij. Ker je pa odbor tako pisan, naravno, da ne morejo ne naprej ne nazaj. Včerajšnje »Jutro« pravi, da je imel odbor te dni spet sejo, da se pa tudi topot »niso mogli sporazumeti in zediniti«. I, kakopa! Pooblastili so nato nekega bernotoveca, da naj jih skuša zediniti prihodnjč. S tem je prišla stvar v najboljše roke...

Deložacije. Na Gallusovem nabrežju pod zelenimi kostanji je šotor, pod šotorom družina deložiranca. Šotor je tesen in otroški voziček, v katerem počiva dete, je le deloma pod šotorom. Dež je pa zlasti letos obilen in neusmiljen. Nalvi so prav pogosti in tudi nevihte. Pa je uboga družina bila deložirana, in ker nima drugje skromne zidane strehe, pa mora ob Ljubljani prenočevati in prednevati. In niso to prvi in menda tudi ne zadnji deložiranci v Ljubljani. O, bilo jih je, in še jih bo, zakaj vlada je zelo skrbna pri jemanju, je pa silno brezskrbna pri dajanju. Tisti šotor in tisti otroški voziček naj si ogledajo naši merodajni činitelji in vsi pravi patrijoti.

Koncert umetnih in narodnih pesmi priredi pevsko društvo »Slavec« v petek, 25. junija t. l. ob 20. (8.) uri v »Unionovic« dvorani. — Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni.

Kar je že dedom in roditeljem pomagalo to bo pomagalo tudi i Vam! Elsaflujd, da, samo »Elsaflujd«! To že skozi 27 let priljubljeno domače sredstvo z svojo mnogokratno uporabo od znotraj in od zunaj kot ublažitelj bolečin! Umivanje in drgnjenje z Elsaflujdome krepi in jača Vaše telo, stori Vas zmogljive kljubovati prehlajenju in Vam pripravlja užitek. En sam poizkus je spreobrnil mnoge, ki niso hoteli verovati in jih privedel, da iz hvaležnosti še dalje priporočajo Fellerjev »Elsaflujd«. Tudi Vi boste storili isto, ako naročite za poizkus 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici za 63 Din, ali da Vam pride še ceneje: 12 dvojnatih ali 4 velike specialne steklenice za 99 Din, pri lekarnarju Eugenu V. Fellerju v Stubici Donji, Elsatrg 202, Hrvatska.

VI. Mednarodni vzorčni velesojem v Ljubljani, ki se bo vršil od 26. junija do 5. julija 1926, naj bo zopetna manifestacija slovenskega in jugoslovanskega gospodarskega življa. Slovenija je pač v Jugoslaviji industrijno najmočnejša in njeni velesojmi, zrealo procvita njenega gospodarstva, obrti in trgovine, so vsakokrat reprezentanca jugoslovanske industrije, obrti in trgovine ter njenega napredka. Kakor druga leta bodo tudi letos na Ljubljanskem velesojmu zastopane tvrdke skoro vseh evropskih in deloma izven evropskih držav. Na vsak način bo letošnji velesojem najpomembnejši, kajti nudil bo vpogled v vse panoge zadnjih tehniških novosti. Kdor ima količkaj smisla za gospodarstvo Slovenije in države in komur je količkaj za zboljšanje trgovskih odnošajev, mora posetiti letošnji velesojem.

M. Krleža: Golgota. Pred kratkim je izšla v založbi Zadrzne založbe kot III. zvezek njene leposlovne knjižnice v slovenskem jeziku drama Miroslava Krleža. Knjiga v temnih slikah in prizorih kaže delavsko bedo in nerazumevanje. Poleg tega sta v leposlovni knjižnici Zadrzne založbe izšli kot I. zvezek »Kuharjeve« »Povesti« (cena 15 Din) ter II. zv. Dickensova povest »Božična pesem v prozi« (cena Din 12). Cena poslednje knjige je Din 12 in ne kakor je bilo v zadnji »Podlipie omenjeno Din 10.

Sport.

Boj za prvenstvo Slovenije. V nedeljo, dne 20. junija je odredil Ljubljanski podsavez ponovno odigranje prvenstvene tekme med Ilirijo in mariborskim Rapidom in to vsled tega, ker je sodnik prvotno tekmo, ki se je odigrala 30. maja samovoljno za 5 min. podaljšal. To tekmo je sodil g. Deržaj, član Ilirije. Rapid se je vsled tega pritožil, vsled česar je LNP ugodil upravičenemu protestu.

Boj za nogometno prvenstvo Slovenije. V nedeljo, dne 20. t. m. se je odigrala ponovna prvenstvena tekma med ljubljansko Ilirijo in mariborskim Rapidom.

Obe moštvi sta nastopili nekoliko bolj ojačeni kot pri prvi tekmi, predvsem je ojačila Ilirija svojo krilsko vrsto. Toda Rapidovo moštvo je tokrat popolnoma odpovedalo, vsled česar ni nikaka čuda, če je doživelo velik poraz v razmerju 6 : 1 голу.

Isti dan se je odigralo prvo kolo juniorskih tekem, katere je priredil ASK Primorje. Nastopili so trije pari: SK Reka je zmagal nad SK Mladika s 7 : 1, SK Krakovo nad SK Jadran s 5 : 3, a Primorje I nad Primorjem II komaj s 2 : 1.

Dunajska delavska sportna Olimpijada.

V času prv. tekmovanja avstrijskega Saveza se bo izvršilo 26 telovadnih iger. Ta telovadna akademija kakor tudi petero meddržavnih tekem med Avstrijo, Čehoslovaško in Nemčijo se bo vršilo v času od 8. do 11. julija in sicer na prostoru dirkališča.

Otvoritveni govor bo imel župan s. Seitz, poslanec Glöckel pa govor ob priliki nastopa dece.

Pomen zračnih kopeli za delavca.

Prah delavnice in pa dejstvo, da je delavec prisiljen stanovati v tesnih, brezračnih in nesvetlobnih stanovanjih učinkuje na pljuča, kri in kožo, torej na najbolj važne telesne organe, zelo nezdruvo, kar seveda tudi zmanjša delazmožnost. Zdravstvena, kakor tudi takorekoč antiseptična sredstva, da se delavec zavaruje proti gornjim škodljivcem je treba iskati v izboljšanju stanovanjskih razmer, ter v izboljšanju plač in ureditvi načina dela. Toda velikega pomena in vpliva so zračne in solne kopeli, ki jih naše delavstvo vse premalo uvažuje. Potom zračnih kopeli se zboljša, odnosno čisti kri, pospešuje delovanje kože — transpiracija — t. j. oddajanje strupenih snovi telesa. Vsled pospešitve delovanja kože postane telo bolj odporno proti boleznim.

Seveda se ne sme pretiravati z zračnimi kopeli, kajti kakor drugod velja tudi tu pravilo zmernosti. Posebno nevarno je n. pr. predolgo son-

čenje, s čimer nastane nevarnost, da nas zadene solnčarica. Najbolje je, če se izvajajo na prostem, čistem in solnčnem zraku razne vaje, skakanje, teki, metanje in slično s kratkimi odmori. Ako bo naše delavstvo poslušalo ta nasvet ter namesto, da polni ob sobotah in nedeljah, torej ob svojem prostem času, gostilne, vršilo zračne kopeli, bo imelo od tega daleko večje in neizmerne koristi.

Celje.

Predavanje o socijalnem zavarovanju. Okrožni urad za zavarovanje delavcev priredi v nedeljo dne 4. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v kino Gaberje, brezplačno predavanje o higijeni in socijalnem zavarovanju. Predavanje bodo pojasnjevale filmske slike. Delavci in delavke! V vašem interesu je, da se tega predavanja udeležite v čim večjem številu. Agitirajte med delavci, povejte jim, da je predavanje brezplačno in da se bodo razpravljala vsa važna vprašanja, ki se tičejo bolniške blagajne v Celju.

Litija.

Proletarskemu gibanju pri nas se delajo vse mogoče težave. Delavstvu sovražne strok. organizacije se trudijo na vse načine, da bi pridobile naše sodruge na svojo stran, zlasti že dolgo pokopana »Narodno socijalistična strokovna zveza«, katere duša je že davno v peklu, se sedaj večkrat oglašajo, da bi se vrnila v ospredje, ali kakor so prišli so odšli. Povemo le toliko, da ni lepo in pošteno, da ne povedo javno, da je njihova organizacija, »Narodna Unija«, le posestrima protidelavske »Orjune«. Nekega tukajšnjega epigona »Unije« smo že enkrat javno vprašali, ali pojde s »samostojnimi kmeti« ali z liberalci, sedaj pa tišči najraje k »Orjunim«. In ti in taki ljudje v predilnici in izven nje naj bi osrečili naše delavstvo?!

Litijska »Svoboda« se prav dobro razvija, od zadnjega občnega zborja je pridobila 36 novih članov in članice. Zlasti telovadni odsek se množi. Tamburaški zbor tudi deluje, da pa še ni dosegel svoje popolnosti je pripisovati okolnosti, da je neka oseba, ker se ni ugodilo neki njeni zahtevi, začela naš tamburaški zbor zanemarjati, da, celo delati proti in sodelovati pri drugem društvu. To postopanje si bomo sodrugi od blizu in daleč dobro zapomnili. Dotični vsled tega tudi ni več član »Svobode«, podružnica Litija.

Samomor rudarja v Sitarjevcu. 16. t. m. se je ob 2. zjutraj zastrupil rudar Ravnikar Martin, izdihnil pa je isti dan ob 11. dopoldne. Pogreba se je udeležilo precejšnje število ljudi. Ravnikar je ob priliki nabave zvonov za

farno cerkev v Šmartnem daroval 100 kron za iste, ali vodstvo Dekanije sedaj ni dovolilo zvoniti, in to vkljub intervenciji in duhovščina se tudi ni odzvala, da bi nesrečneža spremila na oni svet. Zakaj neki je ranjki Ravnikar daroval 100 kron? »Slovenec« po-roča, da je moralna desorijentacija tudi že v teh rudarskih slojih velika — kakšna pa je v klerikalnih, to ne pove.

Amerikanski kruh v Litiji. Neki peki v Litiji (Šmarskega tukaj ne mislimo) delajo tako pecivo, da človek res ne ve ali je domačega ali ameri-kanskega izvora. Po ceni sodeč in vse drugo bi prej rekli, da je iz domovine, kjer se štejejo dolarji.

Ravno tako je pri mesarjih; ti zahtevajo veliko denarja za majhno me-ro mesa, vrhtega pa še priložijo 30% kosti. Ako bi Litija spadala pod kako drugo oblastjo, bi mogoče bilo le drugače; tako pa čakamo zaman na ukrepe tukajšnjega glavarstva, ravno tako na ukrepe našega župana. V slučaju, da ne bo bolje, si bomo morali delavci nabaviti meso in drugo od druge. Našemu kons. društvu pa priporočamo, da nastopi tudi pri tem kot regulator cen, saj ima pripravne prostore za sekanje in prodajo mesa, s čemer bi nam gotovo napravilo veliko uslugo. A. Z.

Šoštanj.

V sredini našega mesteca poleg glavnega trga, tam kjer je pred do-brim pol letom stala starikova pritlična hišica z zapuščeno gostilno, za ka-tero ni skoraj nihče vedel, se danes šopiri krasna, najlepša stavba v Šoštanju »Zadružni dom«. To stavbo je zunaj in znotraj urejena po moder-nem mestnem slogu. V enem delu spo-daj je zadružna trgovina Konsumnega društva za Slovenijo, opremljena z vsemi življenjskimi potrebščinami. V drugem delu so lokali adaptirani z vsemi higijeničnimi napravami za go-stilno. V prvem nadstropju je krasna dvorana z odrom za gledališke pred-stave in druge prireditve, ki dela na človeka vtis, da živi v našem mestu zavedna zadružna ideja in čut po raz-

vedrilu in kulturi. Šoštanjsko delav-stvo je ponosno na svoj dom, ki se od-likuje pred drugimi družbenimi usta-novami. V domu je prostora za vse delavske korporacije, ki imajo voljo in namen delati za prosveto proletari-jata. Žal, da se prav v tem času, ko je zadružništvo v Sloveniji investiralo v ta dom težke stotisočake, da ustreže želji šoštanjskega delavstva pojavlja-jo od nekaterih oseb iz lastnih vrst čudni pojmi, češ, dom mora biti naš in vse kar je v njem. Dohodke, ki jih bo donajala dvorana Doma od prireditel-bomo imeli mi, ki delamo v organiza-cijah, stroške pa naj nosi zadruga, ki nam je dala Dom. Če ne bo tako, pa gremo drugam, magari k nasprotniku, kot smo morali doslej. Da posamezniki tako mislijo, je jasno dokumentirala zadnja seja občinskega sveta, ko je bila na dnevnem redu podelitev kra-jevne pravice za gostilno v Zadruž-nem domu. Ob tej priliki so namreč glasovali, oziroma so se vzdrževali glasovanja nekateri občinski odborni-ki, ki so izvoljeni v občinski odbor kot kandidati in člani socijalistične stran-ke. Sodrugi so namreč načelni, proti vsaki gostilni, zatorej tudi proti za-družni. Tako se izgovarjajo sedaj, ko so ostali na cedilu, ker je koncesijo izglasovala večina, ki ne pripada za-drugi, še manj pa socijalistični stran-ki. Sodrugi, vaša načela so lepa, toda biti morajo dosledna. Kdor nasprotuje zadružni gostilni, ki ima vse sanitarne pogoje in nima namena podpirati za-sebnih profitarjev, temveč zadružno skupno last, vsaj v toliko, da bi se investicije vsaj deloma obstoemale, ta mora biti res skrajn in popolen absti-nent od zunaj in znotraj, kar pa pri sodrugih, ki so glasovali tudi v tem slučaju proti, doslej še nismo opazili. Kar pa se tiče pretnje nedelavnosti v organizacijah in podpiranja privatni-kov namesto samega sebe in svojih organizacij, bodite uverjeni, da bo naša stvar kljub temu šla po začrtani poti naprej, če ravno morda s početka bolj počasi, in to po vaši krivdi, ali razvoja in razsodnosti delavstva ne bo nihče preprečil, zato nam je porok cilj socijalizma in naš nov Zadružni dom.

SPLOŠNO KONZUMNO DRUŠTVO „POSAVJE“

V ZAGORJU OB SAVI.

Ima svoje prodajalne v Zagorju, Loka pri Zagorju in Velenje.

Blago prodaja vse vrste specerijskega in manufakturom po naj-nižjih dnevni cenah. — — — Član lahko postane vsak.

Pristopnina Din 2-50 — — — Delež Din 50-—

RAVNATELJSTVO.

Svoj k svojim!

Nekatere tvrdke se branijo oglašati v delavskem tisku. — Delavski gospodar, delavska gospodinja se bosta branila njihovih izdelkov. — Kdor ne oglašja v edinem delavskem dnevniku Jugoslavije

„Delavski Politiki“, naj ne išče odjemal-cev med delavstvom!

M. RAUCH
trgovina stekla

Celje, Prešernova ul.
priporoča steklo za okna, zrcala slike, okvirje za slike, svetilke, porcelan, kameno posodo itd. itd. Na drobno! — Na debelo!

ANTON ŠIMENC

industrija vseh ščetarskih izdelkov
Ljubljana, Gosposka ul. 10.
Trgovina Resljeva cesta 2.
Delavci imajo 10% popusta.

26. junija do 5. julija 1926.

Pod pokroviteljstvom Nj. Vel. Kralja

VI. LJUBLJANSKI
MEDNARODNI VZORČNI
VELESOJEM.

Najstarejša in najbolj obiskana gospo-darska razstava naše države.

Zbirališče trgovcev, obrtnikov in industrijalcev.
Razstavljalci so samo prvovrstna pod-jetja. — Cene brezkonkurenčne.

Torej najuglednejši ogled in nakup vsakovrstnega blaga. — Permanentna legitimacija upravičuje na 50% znižanja na vseh vlakih (tudi br-zovlakih razen S. O. E.). Cena Din 30.—

Najcenejša prilika za izlete in obisk alp-skih krajev in kopalnišča divne Slovenije.

Tehnične novosti. Razstava „SLOVENSKA ŽENA“. — HIGIJENSKA RAZSTAVA.

Stanovanja preskrbljena

Legitimacije se dobe v denarnih zavodih, gospodarskih društvih, potniških pisar-nah itd. itd.

Čevljarji pozor!

Prvo čevlarsko učilišče v Ljubljani otvori pri-kro-jevalni, teoretični in praktični tečaj za g. mojstre in g. pomočnike. Sprejemajo se tudi vajenci, po-sebno sinovi g. mojstrov v praktično in teoretično vežbo. Priglase se lahko tudi udeleženci z dežele. Pojasnila in prijave pismene in ustmene sprejema oblastveno priznani strokovni učitelj in vodja tečaja K. MAJČEN, Celovška c. 57, Ljubljana VII.

Zadružni trgovski dom

„PRODUKCIJE“

na Tržaški cesti v Ljubljani

Oglejte si zaloge manufakturnega blaga, konfekcije, izdelkov za-druge „Delta“, klobukov, porce-lana, email-posode, čevljev, spe-cerijske predmete, pohištvo, ple-tene izdelke itd.

195

Cene zmerne! — Nikdo ni prisiljen kupiti!